

نگاهی بر کتاب‌شناسی شهرستان شهریار

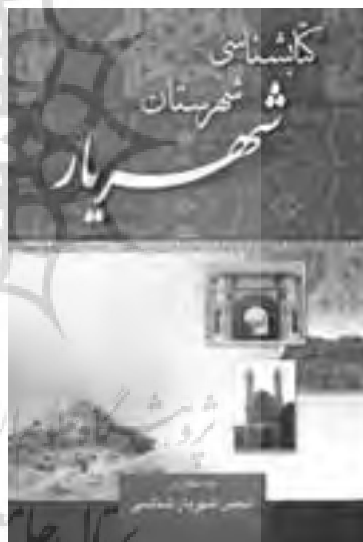
● اعظم‌السادات قاسمی^۱

نویسنده و آموزگار

و نوشتاری همچون مقاله، پایان‌نامه، مطبوعات و... دارد. به‌بیانی دیگر، کتاب‌شناسی‌ها مشتمل بر فهرستی از مواد کتابی و نوشتاری هستند که در تقسیم‌بندی‌های خاص خود قرار می‌گیرند، همچون عمومی، تخصصی و جغرافیایی. هریک از این تقسیمات نیز تقسیمات دیگری را در پی دارد. مثلاً «تخصصی» به موضوعی، گروهی، فردی و... تقسیم می‌شود یا «جغرافیایی» به جهانی، کشوری، منطقه‌ای و... تقسیم می‌گردد. انواع دیگری از تقسیم‌بندی نیز در کتاب‌شناسی‌ها رایج است که بیان آن در این مختصر نمی‌گنجد.

کتاب‌شناسی شهرستان شهریار که در حوزه جغرافیایی و به منطقه‌ای خاص اختصاص دارد، این اثر به‌سفرارش رضا رحیمی، سرپرست دفتر میراث فرهنگی و گردشگری شهریار، که از پایه‌گذاران انجمن شهریارشناسی نیز به‌شمار می‌آید، تهیه و تدوین شده و اولین کتابی است که در موضوع کتاب‌شناسی شهرستان شهریار منتشر می‌شود. اشکالات عدیده‌ای که در اثر دیده می‌شود، چیزی از ارزش آن نمی‌کاهد، زیرا هر کار بدیع و تازه‌ای اشکالاتی را با خود همراه دارد که می‌تواند بعدها اصلاح شود. آنچه در انتشار این اثر، مهم تلقی می‌شود، تازگی اثر است. زیرا تاکنون برای شهرستان شهریار کتابی با این مضمون منتشر نشده بود.

کتاب، شامل «گفتار نخست»، «قدردانی و سپاسگزاری»، «دیاچه»، و «کتاب‌شناسی شهرستان شهریار» است. مؤلف درباره‌ی شیوه‌ی تنظیم کتاب

■ فتحی‌نژاد، زهره. کتاب‌شناسی شهرستان شهریار، به‌سفرارش انجمن شهریارشناسی و به‌همت رضا رحیمی، تهران: انتشارات طلایه، ۱۳۸۵، ۳۴۲ص، شابک: ۹۶۴-۷۷۵۱-۹۰-۷

کتاب‌شناسی‌ها در شمار آثار مرجع قرار می‌گیرند و در امر پژوهش نقش ارزنده‌ای دارند. به‌عبارت دیگر، کتاب‌شناسی‌ها عمده‌ترین مرجع برای پاسخ‌گویی به نیاز پژوهشگران به‌شمار می‌آیند. چنان‌که بخواهیم شمایی کلی از این مجموعه آثار ارائه نماییم باید بگوییم که کتاب‌شناسی به آن دسته از کتاب‌های مرجع اطلاق می‌گردد که احتمال بر عناوین و مشخصات مواد کتابی

می‌نویسد: «ساختار کتاب حاضر، بر اساس الفبای موضوعات اصلی رده‌بندی دیوبی می‌باشد. سپس در هر موضوع بر اساس انواع محمل‌های اطلاعاتی چون کتاب، مقاله، طرح، گزارش، پایان‌نامه، عکس، نقشه، فیلم، لوح فشرده و بروشور آورده شده است. همچنین اطلاعات کتاب‌شناختی هر یک از مدارک براساس الفبای نام پدیدآورنده و در صورت عدم وجود آن به ترتیب الفبای عنوان آمده است. اطلاعات کتاب‌شناختی هر مدرک شامل شماره ردیف، مشخصات کتاب‌شناختی مدرک، کد محل نگهداری منبع، توصیفگرها و کلیدواژه‌های موضوعی آن می‌باشد».

این اثر ۱۰۲۴ شماره ردیف دارد که در موضوعات ذیل تقسیم شده است.

آمار عمومی؛ آموزش و پرورش؛ ادبیات ایران؛ اقتصاد؛ بازرگانی، ارتباطات، حمل و نقل؛ باستان‌شناسی؛ بهداشت عمومی و فردی؛ تاریخ ایران؛ تعاونی‌ها؛ جغرافیای عمومی؛ دامپروری؛ روان‌شناسی؛ زمین‌شناسی، آب‌شناسی و هواشناسی؛ سرگرمی و ورزش؛ طراحی شهری و منظره‌سازی؛ علوم اجتماعی؛ علوم اداری و نظامی؛ علوم پزشکی؛ علوم سیاسی؛ علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی؛ کشاورزی؛ مردم‌شناسی؛ معماری؛ مهندسی برق و الکترونیک؛ مهندسی بهداشت، خدمات شهری، مهندسی حفاظت محیط زیست؛ مهندسی معدن؛ مهندسی هیدرولیک.

نقاط ضعف کتاب

۱. از آنجاکه مطالب این کتاب، علاوه بر کتاب، مقاله و پایان‌نامه، شامل مواد غیرنوشتاری همچون عکس، نقشه، فیلم و لوح فشرده می‌باشد، بهتر بود عنوانی همچون «مآخذشناسی شهرستان شه‌ریار» یا «منبع‌شناسی شهرستان شه‌ریار» یا نظایر آن برای کتاب انتخاب می‌شد تا خواننده به راحتی به محتوای اثر پی می‌برد.

۲. اغلب مواد نوشتاری که در این اثر آمده، متعلق به سال‌های بعد از انقلاب اسلامی است و مواد نوشتاری سال‌های قبل از آن، بسیار اندک و اصلاً می‌توان گفت

که نادیده گرفته شده است.

۳. در مشخصات کتاب‌شناسی هیچ‌یک از مواد نوشتاری، شماره صفحه مربوط به شهرستان شه‌ریار ذکر نشده که این خود یکی از ضعف‌های عمده این اثر است. البته اگر تمام یک اثر نوشتاری به یکی از موضوعات مرتبط با کتاب‌شناسی شهرستان شه‌ریار اختصاص داشت، اشکال و ایرادی بر آن وارد نبود، اشکال و ایراد زمانی پدید می‌آید که یک اثر نوشتاری صفحات یا جلد‌های متعدد دارد، ولی در بیان صفحه یا صفحات مرتبط با موضوع، قصور و کوتاهی صورت می‌گیرد. موارد زیر از آن جمله است.

- در موضوع آمار عمومی، که اولین شماره ردیف‌های کتاب به آن اختصاص دارد، به کتاب‌هایی همچون آمارهای منتخب استان تهران، شناسنامه شهرهای تهران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن و ... استناد شده، ولی معلوم نیست که به کدام صفحه این آثار به شهرستان شه‌ریار اشاره دارد.

- در موضوع ادبیات ایران، شماره ردیف‌های ۱۴۵-۱۴۸ به کتاب‌های آتشکده آذر، تذکره هفت اقلیم، تاریخ ادبیات ایران و لباب‌الالباب است، ولی صفحات و جلد‌های مربوط به شهرستان شه‌ریار مشخص نشده است.

- در موضوع تاریخ ایران، شماره ردیف‌های ۳۱۶-۳۳۱ به کتاب‌های پرواز بر فراز شهرهای باستانی ایران، تاریخ تهران: قسمت مرکزی و مضافات، سفرنامه پولاک، راحة الصدور، پیرم خان سردار، فهرست عکس‌های تاریخی ایران در دوره قاجار و ... مربوط است، ولی معلوم نیست کدام صفحات این آثار به موضوع شهرستان شه‌ریار اختصاص دارد. این ایراد، در تمام کتاب دیده می‌شود و امکان استفاده مطلوب از این اثر را از محققان و پژوهشگران سلب می‌کند.

پی‌نوشت‌ها:

1. azamossadat.ghasemi@yahoo.com

کتاب‌شناختی هر یک از مدارک براساس الفبای نام پدیدآورنده و در صورت عدم وجود آن به ترتیب الفبای عنوان است

اغلب مواد نوشتاری که در این اثر آمده، متعلق به سال‌های بعد از انقلاب اسلامی است و مواد نوشتاری سال‌های قبل از آن، بسیار اندک و اصلاً می‌توان گفت که نادیده گرفته شده است